

Hrvatski List

izlazi u Puli, svaki dan u 6 sati ujutro

Pojedini broj 8 helera

Mjesečna pretplata 2 K 40 h

† Oglasi 30 h Petit-redak

Godina II.

Odgovorni urednik:
Josip Hain, Pula

četvrtak, 20. travnja 1916.

Tiskom i nakladom
Jos. Krmpotić, Pula

Broj 230

Kriza u engleskom kabinetu.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 19. travnja. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Sjeverozapadno od Tarnopola upalili smo uspjehom jednu minu i zaposjeli zapadni okrug lijevka. Inače ništa nova.

Talijansko bojište.

Osim još neprestano trajnih bojeva na Col di Lana nije došlo do nikakove znatnije promjene u borbi.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Hóter, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 19. travnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Istočno od Mose zauzele su prošle noći naše čete, da upotpune svoj preokupirački uspjeh, kamenolom na jugu od dvorca Haudromont. Veći je dio njezine posade popadao u ogorčenom boju na bodeže. Preko stotine je ljudi zarobljeno. Više je strojnih pušaka zaplijenjeno. Izjalovila se je francuska protunavala protiv novih naših linija sjeverozapadno od dvorca Thiaumont. Bilo je suzbijeno više malenih neprijateljskih odjeljenja, što su se kušala približiti na raznim mjestima fronte našim opkopima i to vatrom naše pješadije i ručnim granatama. Njemačke su ophodnje prodrle na vrhu Combres u neprijateljske položaje, te su odvele sobom kao zarobljenike 1 časnika i 76 vojnika.

Istočno bojište.

Na sjevernom dijelu fronte topovska i izviđačka djelatnost.

Balkansko bojište.

Ništa novoga.

Vrhovno vojno vodstvo.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 19. travnja. (D. u.) Glavni stan javlja:

Iračka fronta.

Nema nikakove važne promjene. Dobrovoljačke su čete izvršile kroz dvije noći uspješnih napadaja na neprijateljske položaje u okolici Šejik-Seida.

Kaukaska fronta.

U odsjeku Čoroka i na lijevom krilu u primorskom srezu Lasistan bojevi traju, te su od jučer poprimili značaj ofenzive.

Brzojavi. Rat.

Stanje bojeva kod Verduna.

Rotterdam, 19. Pariška službena vijest Havasa javlja o zadnjim bojovima: Dok njemačka pješadija, kako nema sumnje, sprema novi napadaj na Verdun, nastavlja teško topništvo sustavno svoje opstrjeljavanje francuskih položaja na obim obalama rijeke Mose. Naše baterije krepko odvrataju vatru, kako to i sam njemački ratni izvještaj priznaje.

Zürich, 19. U njemačko-švicarskim se listovima prosuđuje strateški položaj Francuske veoma pesimistično. Vojni je kritik lista „Berliner Tagblatt“ mnijenja, da se kod Francuza uza svu začudnu ustrajnost i žilavost ipak zamjećuje slabljenje morala i postepeni prijelaz u očajnost. Prema tomu zaključuje kritik, da Nijemcima ne će ništa prijeći, kako bi postigli svoju zadaću kod Verduna. Stegemann izjavlja u listu „Bund“, da su Nijemci svojim operacijama pred Verdunom već sad spriječili Francuze, da započnu ofenzivom na bilo kojoj drugoj točki. On misli ujedno, da da mu valja naglasiti, da ova ili ona ofenziva na belgijskom zemljištu nema nikakove nade u ma bilo kakav uspjeh. Kad bi Englezi i započeli te kušali s ovakovom ofenzivom, trajala bi ona preko godinu dana, sve kad bi imala i uspjeha, no donijela bi sa sobom uništenje svih važnih belgijskih gradova. No Englezi ne bi tako golemom ratnom poduzeću ni uza svu pripomoć svojih saveznika bili dorasili.

Bern, 19. Pariški dopisnik lista „Secolo“ javlja svom listu o položajima pred Verdunom: Mora da se kaže, da borbe, koje se posve neizravno označuju sa izrazom „Boj pred Verdunom“, u istinu nijesu ništa drugoga nego niz od Nijemaca iznudenih, jednog od drugog posve odijeljenih bojeva, kojima je glavna svrha, da neprijatelju oduzme svaku mogućnost za inicijativu. To je u ostalom taktika, koje se drže Nijemci u veliko na svim drugim točkama europske fronte. S tog gledišta moraju da se u pravom svjetlu promatraju posljednji ratni događaji oko Verduna. Sadašnje čete, koje su Nijemci smjestili između Avocourta i Cumières-a, mnogobrojnije su od onih prije dva mjeseca između Brabanta i Ornesa. Iza niza više ili manje žestokih pokušaja opelovali su Nijemci svoje pokušaje. No oni bi se inorali, da zauzmu Verdun, silno naprezati, no uza sve to, kad bi Francuzi morali da uznamku, ne bi to po njih imalo nikakvih očajnih posljedica, jer da bi Francuzi iza uznamka u druge obrambene linije mogli da se užasno suprotstave Nijemcima.

Poteškoće ruskog napredovanja na Kaukazu.

Bern, 19. O poteškoćama, na koje nailazi ruski vojni pohod na Kaukazu, izvještuje petrogradski posebni izvjestitelj londonskog lista

„Temps“, koji među ostalim brzojavlja: U okolici Urmije nailaze ruske čete na velike množine Kurda, koji su dodijeljeni redovitim turskim četama. Kurdska plemena vode posve izraziti ustaski rat, koji je posve prilagodjen sastavu zemljišta i koji zadaje našim saveznicima ozbiljnih poteškoća, jer taj rat sprječava njihovu svetu i uzmirujuće čete, te tako koliko usporava pohod protiv Bagdadu.

Udes Engleza — Kut-el-Amara.

Bern, 18. List „Journal de Genève“ prima iz Londona ovu posebnu vijest: Već više od četiri su mjeseca uzmišljeni radi udesa u Kut-el-Amari zatvoreni četa generala Townshenda. Svi su se pokušaji, da mu se dodje u pomoć, dosad izjalovili. Ne zna se, da li će se moći isti general održati, ili će biti prisiljen, da poduzme mjere, kako bi se održao. On se nalazi u sličnom položaju poput Gordona u Khartumu, kadno je engleska vojska uzalud pokušala, da se s njim spoji.

Austro-Ugarska.

Vijećanja austrijskih i ugarskih ministara.

Budimpešta, 18. (D. u.) Današnji su čitav dan vijećali austrijski i ugarski ministri te strukovni referenti. Vijećanja će se sutranastaviti. Ugarski je ministar-predsjednik priredio o podne dejtuner, kod kojega je među ostalima bio i austrijski ministar-predsjednik.

Njemačka.

Udes ratnih zarobljenika u Japanu.

Berlin, 19. List Tagblatt javlja iz Züricha: Politički je odsjek u Bernu naložio švicarskom poslaniku u Tokiju pl. Salisu, neka poduzme korake, kako bi austro-ugarski i njemački ratni invalidi u Japanu pušteni bili na slobodu. Radi se o bolesnicima, koje su za vrijeme svajcarskog protestantskog misijona. Premda Japanci s tim zarobljenicima veoma čovječanski postupaju, te je dapače i sama japanska carica dala nekim osakačenicima prirediti umjetne udovi, pate oni ipak u dugotrajnom tom zarobljeništvu. Postoji nada, e će rasprave s Japanom imati povoljnog uspjeha.

Rusija.

Nesuglasice između članova izaslanstva dume u inozemstvo.

Berlin, 19. List Lokalanzeiger javlja iz Stockholma: Izaslanici dume živahno raspravljaju o programu svoga putovanja u inozemstvo, a kod toga se izradjaju razlike u mišljenju u oštne prepirke. Miljukov je bio osobito za to, da izaslanici nastave svoj put i u Rim, no Markov se je tomu silno usprotivio. On da ne će ma ni u jednom slučaju posjetiti požidovčeno talijansko ministarstvo. Približenje Rusije Italiji da nije nikako poželjno. Ako ostali izaslanici podju u Italiju, on da će se sam vratiti kući. Dopisni ured dume širi po petrogradskim novinama lažne vijesti, e kani švedska vlada osobito svečano pozdraviti i primiti ruske parla-

mentarce na njihovom putovanju kroz Stockholm. Ruski listovi pišu radi toga već o nekakovom preobratu u švedskoj politici. No kako se iz povjerljivih švedskih krugova javlja, nemaju ove lažne vijesti nikakova temelja. Članovi će dume boraviti u Stockholmu jedino kao privatne osobe i kaniti se svake politike.

Francuska.

Njemačko-rumunjska trgovačka pogodba.

Paris, 19. „Tems“ piše, kako žalosno dje-luje činjenica, da je između Rumunjske i Njemačke došlo do trgovačke veze, te veli, da je tim cijela ententna blokada oslabljena i da je Njemačka tim mnogo dobila. List žali, što nije Rumunjska radje ententom sklopila taj ugovor i veli, da će Rumunjskoj samo ententa moći da garantira njezino nacionalno ujedinjenje. List misli, da će taj rumunjsko-njemački ugovor trajati samo tako dugo, dok ententino oružje kod Soluna ne promijeni položaj Rumunjske.

Engleska.

Jedna Asquithova izjava.

London, 19. (D. u.) Reuterov ured javlja službeno: Asquith je podao izjavu, koju je za danas obećao, da će obavijestiti pitanje o mogućnosti, da se skupa spravi komediji, što ih vojničke oblasti zahtijevaju. Kazao je: Ne smije se tajiti, da ima u ministarstvu raznih mijenja u pitanju sveopće vojničke dužnosti. Ali do sada nije nitko od ministara odstupio. Sve stranke žele, da održe narodno jedinstvo.

Asquithova izvjavjanja.

London, 18. (D. u.) Reuterov ured javlja: Asquith je saopćio donjoj kući, da je on mislio podati izjavu o osnovama vlade, što se tiče novcačenja, ali da mu još fale odnosi podaci. Kazao je, kako se nada, da će o čitavoj stvari moći da govori sutra.

Engleski zahtjevi. — Nizozemska nepostupljivost.

Haga, 19. (D. u.) Službeno. Ministar je trgovine saopćio prošle subote ravnateljima nizozemskih parobrodarskih društva i nizozemskog Lloyd, da engleska vlada zahtjeva za opskrbu ugljenom u Engleskoj ili u engleskim postajama ugljena, da joj nizozemski brodovi ustupe 30 po sto svoje tonelaže na putovanjima u Englesku.

Ministar je rastumačio ravnateljima javno, da nizozemska tonelaža mora ostati na raspolaganje nizozemske vlade te da se mora zapriječiti, da opskrba vlastite zemlje sa strane nizozemskih brodova bude prikraćena.

Dogodjaji na moru.

Engleska plijeni dansku poštu.

Frankfurt n. M., 19. (D. u.) „Frankfurter Zeitung“ javlja iz Kopenhagena: Čitava je listovna i omlotna pošta nizozemskog parobroda „Botnia“ koji je odputovao 11. travnja iz Kopenhagena u otoke Faro i Islandiju bila je zaplijenjena od engleskih oblasti, kada je parobrod pristao u Lerwicku, te je bila ponesena na kraj.

„Politiken“ piše na to: energički prosvjed danske vlade protiv tako teške povrede međunarodnog prava ne će sigurno izostati.

Neprijateljski ratni izvještaji.

Rusija.

Petrograd, 17. Službeni izvještaj od 16. o. mj.:

Zapadna fronta.

U dvinskom su kraju navalili naši strijelci u noći od 13. o. mj. kod Garbunovke. Južno su od nje porazili 4 reda zica i zaposjeli dva brežuljaka na jugozapadu od mjesta. Neprijatelj je na brežuljke upravio usredotočenom topovsku i pušcanu vatru i poduzeo je po tom više protunavala, koje

su bile svakog puta suzbijene; bojiste je između osvojenih brežuljaka i bližnjih neprijateljskih jaraka bilo posijano njemačkim lješinama.

Na tjesnome zemljištu između Miazdiolskog i Narockog jezera te u Smorgonskoj okolici topovski bojevi.

Po topovskoj su pripravi navalile neprijateljske čete u kraju sjeveroistočno od Smorgona, ali su bile našom vatrom suzbijene. U području južno od kolodvora Olika naše su čete uznapredovale i utvrdile se pored kose neprijateljskih taneta. U noći od 13. približili su se Austrijanci naktutim bodežima i noževima našim opkopima istočno od Tribuhovca (6 km. jugoistočno od Bučca). Tu su oni odbacivši puške i dignuvši ruke u vis vikali da se predavaju. Ali netom su blizu dosli navalili su noževima.

14. su o. mj. bacila naša jelača 50 bomba na kolodvor u Žučki (2 km. sjeveroistočno od Černovica) i na sjeverni dio grada Černovice. Sva su se jelača povratila neostecana.

Po naknadnim smo vijestima zarobili kod takozvanog Popovog Graba, na Stripinom ušću, 5 časnika, 238 neranjenih i 30 ranjenih vojnika.

Francuska.

Paris, 16. Službeno izvješće od 15. o. mj. 11 sati poslije podne:

U Argonama smo pucali na ceste u okolici od Montfaucon, na kojima su bile najavljene kretnje četa. Zapadno od Mose, kroz popodne, opstrjeljavao je neprijatelj žestoko naše položaje u sumi Caurette i u kraju Fenes (Esnas). Istočno od Mose oboje je topništvo djelovalo u srezu Douaumonta i južno od šume Haudiomont. U Woeruv bio je dan prilično miran. Sa ostale fronte nema šta da se javi.

Balkansko bojište.

Od 1. do 15. nije se na grčkim granicama dogodilo ništa izvanredna; ali je djelatnost topovskih ophodnja bila ipak na obim stranama dosta velika. Razvili su se i mali okršaji, osobito kod Patarosa, Sedghelija, Reselja i jugozapadno od Doirana, gdje su bile suzbijene njemačke izvidničke čete. 5., 6. i 7. travnja bacila su neprijateljska jelača nekoliko bomba na sela Karasuli i Serigol, a da nijesu nanijeli štete. U noći od 12. bacila je naša skupina jelača bomba na neprijateljske vojničke gradnje u Gjevgečiju. 13. bacila je skupina od 22 jelača bomba na poljske baterije u Podgorici.

Paris, 17. Službeni izvještaj od 16. u 3 s. po podne: Kroz noć potrajao je dalje topovski boj na lijevoj obali Mose u srezu od Avocourta do šume Caurette; na desnoj smo obali izvršili životni napadaj na neprijateljske položaje južno od Douaumonta. Podvrat nam je sasvim uspio, te smo mogli da zauzmemo nekoliko djelova neprijateljskih jaraka i da uхватimo 200 zarobljenika, među njima 2 časnika. U ravnici Woeruv bili su naši prvi redovi na prekide opstrjeljavani. Na ostaloj fronti, do običnog topovskog pucanja, nema ništa osobita, da se javi.

U 11 sati po podne: Na lijevoj obali Mose pucao je neprijatelj žestoko na naše položaje u sumi Avocourt na vrhu 304. Nastavljala je se djelatnost obojog topništva na desnoj obali Mose, kod Douaumonta i u Woeruv i to: u srezovima Moulainville, Haudiomont i Eparges. Na ostaloj je fronti protekao dan prilično mirno.

Belgija.

Paris, 16. Službeno izvješće od 15. o. mj.: Na raznim točkama belgijske fronte bilo je slabše topovske djelatnosti.

17. travnja. Službeno izvješće od 16. o. mj.: U krajevima sjeverno od Steenstraete i Ramscapelela prilično živo topovsko pucanje. Unistili smo cementiranih skrovista neprijateljskih motrilackih straža.

Engleska.

London, 15. Neprijatelj je poduzeo prošle noći više malenih napadaja na naše lijevke kod St. Eloi, no bio je suzbijen. Danas je upalo pet mina u blizini mjesta Quarries i nasuprot mjesta Hulluch. Prouzročena je šteta poves nezatna. Kod Cabarat Rouge, Mametz-a i Forcourta bilo je na objem stranama djelovanje s minama. Topništvo je djelovalo kod Thietvala, Monclay-a, u sumi kraj Sochez-a, kraj Bouvigny-a, Whitschaete i St. Eloi. Mi smo s uspjehom pucali na Anunaj i na jarke sjeverno od rijeke Douve.

„HRVATSKI LIST“ može se kupiti u Vodnjanu kod prodaje duhana Debetto već rano u jutro. ::

Novo doba - nove zadaće.

Bez obzira na daljnje trajanje rata, koji se može sad prije ili kasnije dovršiti, stvoriti će sadanji rat novo doba u povijesti ljudskoga društva. Stare su vrijednosti porušene, a trebati će izgraditi i podignuti nove. Patrijarhalno-nazdravčarski život morati će ustupiti mjesta novome, racionalnijemu i intenzivnijemu. Pa nije inače ni moguće. U krajevima, u kojima se je jošte jučer živjelo kao pred stotinu godina, a gdje je ognjeni zmaj, sravnio kucerke jadne sirotinje sa zemljom, izdižu se odmah iza bojne linije — Galicije — ogromne pilane, nove, veće i modernije uređene ciglane, tvornice betona — niće nova mlada snažna industrija. U okolici Šabca, na mjestima, gdje je pred dvadeset mjeseci potnjelo naše tesku topništvo — prevrću plodnu zemlju parni plugovi, upravljani našim pučkim ustašama! Vojni gubernat podize električne centrale, uređuju uzornu peradarsvenu postaju, pastuharnu — iz ničega, tako rekuć, radja se novi, puni život. Dok zamuknu topovi na besarskoj granici i na Soči, i tamo će niknuti novi život upravo kao što je naša vojna uprava u malo sedmica podigla do na vrh Lovčena električno dizalo, da diže njime train i zairu na to veličanstveno brdo, na koje su prije rata se mučno popinjale tovarom natovarene mazge. Na rusevinama niće nov život. Čovjek je kao mrav — razruši li mu neprijatelj skrovište — izradići će novo i ljepše iznova...

Ratne su ali prilike jošte većma stvorile preduvjete u zemljama, koje nisu izravno postradale od ratnih događaja, da zahvate snažnije u novi život, koji će se roditi. Bez sumnje je, da su se industrije, malo na svijtu grana, u ovo ratno doba ojačale i učvrstile. Istina, industrije su mnoge dobile posvema novi karakter, jer su silom prilika bile prisiljene, da prilagode svoju proizvodnu snagu i sposobnost momentanim prilikama i potrebama, nu to ipak ne isključuje, da nakon rata i opet sukcesivno ne prijedju k proizvodnji općenito potrebnih proizvoda. Uvoženjem sirovina, koji danas neima, ili ih je tesko namaknuti, stvoriti će se preduvjete, da se stvore i nove industrije, kojih do danas u opće kod nas bilo nije, a nisu se mogle razviti, jerbo ih je onemogućivala strašna utakmica.

Bojaznost je od strane utaknice za dugački niz godina uklonjena. Ta ratne prilike iscrpile su nagomilane zalihne ne samo zaraćenih vlasti već i neutralaca, pa dapače i prekonor-kil krajeva. Tako se mora čovjek zamisliti u činjenicu, da je Argentina, ta zemlja nbrojenih čopora rogatke stoke, ostala bez nje, i da danas u Buenos Airesu stoji kilogram mesa 3 krume! Izvanredne su prilike usprkos principa slobodne trgovine i nezaštinitih carina stvorile prilike, koje mogu biti za male narode i za zemlje, koje imadu preduvjete za razvitak odgojima.

Da li Hrvatska imade preduvjete za industrijalni razvitak ili ne, mislimo, da sada nije nužno ispitivati, jer nove prilike stvoriti će te preduvjete i u zemljama, koje raspolazu sa manje sirovina od nas. Što se tiče radnih, industrijskih sila, držimo, da je nas čovjek na američkom radnom tržištu održav konkurenciju stekao kvalifikaciju za industrijskog radnika prvoga razreda, a s druge strane porodaj novih industrijskih grana privući će našu po inozemstvu rasijanu inteligenciju, koja je u borbi za opstanak morala otići iz domovine, da se kući vrati. Naša će pak mladež naći poticaja, da se baci više na studij praktičkih znanosti.

Za razvitak industrije naći će se sada laglje i nužnog kapitala, jer će prosperitet industrije biti i snažniji i povoljniji s jedne strane, te pružati bolje jamstvo za ukamaćenje uložene glavnice, a s druge strane nagomilavanje uloga u novčanin zavedima, a oduzivanje zemljoposjednika s jedne strane kao i nepotraživanje novih vjerjesia uz hipotekarno ili založno osjguriranje, stvarati će u novčanin redovima bolje raspoloženje za industrijalno-trgovačko poslovanje.

Lijepi dobitci, koje su postigli stariji dobro upravljani zavodi u industrijama, koje su stajale na pravoj visini — mislimo, da ih posebice ne trebamo spominjati, — kao i novčani zavodi, koji su sa svojim robnim odjeljenjima stekli povoljna i lukrativna iskustva, imati će zadaću, da udare tim novim putem.

U ovom se času ne smije s uma smetnuti niti politički momenat, koji bi mogao iza rata nastati. Glavni razlog svjetskog rata leži u pitanju gospodarske moći. Engleskoj nije poslo za rukom, da uništi gospodarsku snagu Njemačke, a time ni gospodarsku snagu Austro-Ugarske. Naprotiv mi smo si otvorili — mislim centralne vlasti — nova tržišta. Pred nama leži čitavi Balkan, a preko evropske Turske otvara nam se čitavi Istok. Prema našem geografskom položaju prema Balkanu bili smo nekoć vojnika predstraža, a sada bi trebali, da prema svima preduvjetima, koji leže u nama i oko nas postanemo i gospodarska predstraža! To ovisi o nama samima, o našoj inicijativi, sposobnosti i ustrajnosti.

Novo doba, nove zadaće leže pred nama i u nama — mi se nalazimo u oči preporoda, — gospodarskog preporoda našeg naroda. U velikoj utakmici naroda, rasa, država, koja će nastati iza rata deseterostrukom snagom — ne smijemo ni dozvoliti, da radi našeg mogućitnog komoditeta ostanemo tek — tranzitnom postajom.

Hrv. Lloyd.

Izvanredni porezi na veće trgovačke iznose, odnosno dohodke.

Kako „Wiener Zeitung“ javlja, uvesti će se i u Austriji — poput ostalih država — za dobu trajanja rata, izvanredno oporezovanje na prekodredni dohodak društava i pojedinih osoba. Time će se privući takove porezovnike, da doprinesu pokrivenju velikih izdataka države, nastalih uslijed rata, pa se to drži opravdanim, jer odgovara u javnosti osobito izraženim željama. Ovom će porezu podpadati društva sa većim iznosom i pojedine osobe sa većim dohotkom, koje su u ratno doba, negledajući, da li usljed rata ili drugih razloga, postigli veći dobit u razmjeru normalnog mirnog doba. Računat će se između obih porezu podpadajućih skupina u toliko, da će kod pojedinih osoba za odmjerenje poreza biti mjedoradna absolutna visina većeg dohodka, dočim kod društava, obzirom na njihovo značenje, koje pridolazi glavnic i sastavn iznosa. Usljed 21 sjeđnice carevinskog vijeća god. 1911., podnesene vladine predstave, tičuće se promjene osobnog

dohotka, odmjerit će se porez prema načelnom dokodku.

Za temelj izjednačenja služiti će kod društava promjer uzet iz daljeg mirnog doba. Nasuprot tome odustalo se je kod pojedinih osoba obzirom na u dohodarskoj osnovi 1913. navedenog doba izdane pogodnosti u interesu porezovnika, osim ako bi oni to sami zahtijevali. Plaćanje poreza tuzemnih društava i pojedinih osoba je postepeno sniženo. Isto počinje kod društava sa 10 po sto, kod pojedinih osoba sa 5 po sto, i dosiže kod prvih do 35 po sto, kod posljednjih do 45 po sto. Također kod podružnica inozemnih društava predviđjena je skrižaljka od 20 do 40 po sto, ali ne prama unosnini, nego prama apsolutnom većem iznosu. Efektivno opterećenje poreza pojedinih osoba iznaša n. pr. kod većeg dobitka od K 10.000 5 po sto, kod K 50.000 13 po sto, kod K 100.000 19 5 po sto, kod K 200.000 27 2 po sto, kod K 500.000 33 9 po sto te raste dalje do najviše poreza (45 po sto). Kod društava se mora naprotiv u obzir uzeti, da njihov iznos već od 10 po sto podpada dohodarini, po čemu se, obzirom na prirez, od kojih je dohodarina prosta, izpostavlja opterećenje, koje dostiže 20—30 po sto, a kod osobito visih prireza još je više. Istom na ovo neznatno opterećenje kroz tekući porez priključuje se porez ratnog dobitka. Porez ratnog dobitka kod društava iznaša dakle n. pr. kod unosnine od 5 po sto 10 po sto od većeg iznosa, od 10 po sto 12 5 po sto, od 100 po sto oko 31 po sto, a od 300 po sto oko 33 4 po sto. Veći iznosi društava do 10.000 kruna ostanu prosti. Osim toga opravdava carska naredba u prilog slabijih, da dohodak normalne najmanje unosnine od 6 po sto kod društava, te normalnog dohodka od K 10.000 pod pojedinaca uređjuje tako, da u svakom slučaju, ako i popriječna unosnina u mirnom razdoblju 6 po sto ili dohodak ovog razdoblja K 10.000 neprekoračnje, samo višak preko ove bude podvržen porezu.

Domaće vijesti.

Kazalište Ciscutti. U nedjelju 23. i ponedjeljak 24. prikazivati će se u kazalištu „Ciscutti“ najnoviji rodoljubni film, koji je bio uspješno prikazan i u Zagrebu, i to: Srećem i rukom za domovinu. Isli će biti praćen Leharovom glazbom. Čijene: Ulaznina 1 K po osobi, lože 2 K, sjedala 60 h, stajaci prostor 40 h, galerija 40 h. Početak u 2 sata, svršetak poslije 7 sati.

Tjedan Crvenog Križa. Tjedan Crvenog Križa, koji će se u svim gradovima monarkije obdržavati od 30. travnja do 7. svibnja, imaće svrhu, novčana sredstva Crvenog Križa. Umnožiti i zakladu

mije se samo po sebi, da će poslije rata zdrava politika naseljivanja biti potrebna više no ikada prije.

Onaj, koji je otvorenim očima pratio predistoriju toga rata, nije se mogao dosta načuditi, kako su malo historijskog smisla razvile sudjelujuće države kod svojih računa i osnova. To vriedi za naše protivnike, koji nijesu dosta uvažili snagu Njemačke i žilavost Austrije, to vriedi i za nas, koji smo mislili, da nam se nije treba osvrnati na nikad nenasitljivu narodnu laštinu Francuske, na težnju Rusije prema zapadu te na nemilosrdnu težnju Engleske za samovladom. Pretpostavljajući, da imadu nauke iz povijesti uvijek svoju vriednost, hoću da pokazem na vjerojatnu analogiju među našom bliskom budućnosti i položajem Engleske iza napoleonskih ratova. Tada je Engleska bila glavna pobjediteljica i sigurno prva industrijska država na svijetu. Premda je ona tada brojila tek dvije petine današnjeg njezinoj pučanstva, ipak je morala, da preživi svakovrsne gospodarstvene krize. Onom malom pučanstvu pričinila se je država tako uskom, te je steta na Malhusova nauka upravo triumfirala. Engleska bi onda bila došla do pogibli, da sama sebe uništi, da joj nijesu pomogli kolonijalni političari.

KINO Crvenog križa

ULICA SERGIA BROJ 34.

Danas, 20. travnja 1916.

RASPORED:

Ratna sedmica: **Lublin i naše osvojeno zemljište u Poljskoj.**

Začarane galoše. Šaloigra.

Gämsehäufel, bečko kupalište.

Ravnateljstvo si pridržaje pravo promijeniti raspored.

Početak prve predstave u 2:20; zadnje 7:30
ULAZNINA: I. prostor K 1; II. prostor 40 fillira.

za ratnu siročad pojačati. Dne 30. travnja, 2. svibnja (godinšnica provala kod Gorlice) i 7. svibnja upriličit će se sabiranje po gradskim ulicama, te će se prodavati znakovi Crvenog Križa i ratne opskrbe.

Molba hrvatskih bjegunaca u Moravskoj. Kako je poznato slijediti su naše hrvatske bjegunce u daleki svijet i istarski svećenici Lazarich i Stipanich. Ali mogli su mirno i kod kuće ostati, jer ih puk malo li ništa ne razumije. Svetoj misi mogli su naši ljudi prisustvovati i kod famosnijih njemačkih ili čeških svećenika, a da se spomenuta gospoda ne potruđe u ledene sjeverne krajeve. Čujemo, da velečasnica gospoda niti ne govore rado hrvatski s pukom, koji je njihovoj pastvi povjeren. Barem to bi se moglo zahtijevati od svećenika, da nauče jezik naroda, među kojim služe. Nadamo se, da će Presvijeti Ordinarijat uzeti na znanje pritužbe naših ljudi, jer svako strpljenje mora prevršiti svojih mjera.

Ponovna smotra pučkom ustanku podrženih godišta 1866—1897. Da se već sada omogući neprekidnu dostavu periodičke nadoknade vojske i za kasnija vremena, pozvati će se na slatnjvu pučkom ustanku podržena godišta 1897 do uključivo 1866, bez obzira na to, da li su već dosada bila istoj podvriženi, odnosno da li su istoj udovoljila, što će se provesti u razdoblju od 22. svibnja do 29. lipnja. Poziv sposobnim proglašenih ipak neće uslijediti prije zaključne glavne zlatve. Svi drugom pozivu pripadajući bit će upotrijebljeni i ovaj put do daljnjega samo u pozadnom i etapnom krugu za izmjenu mladih za rat nesposobnih sila. I u Ugarskoj odvijeno je ponovno pregledanje godišta 1897 do 1866.

Veliki, kod nas skoro nepoznati muzeji, kao Wakefield, Charles Buller, Lord Durham, klasične engleske kolonijalne politike, preuzeli su u svoje ruke prekomorsko naseljivanje, da pomoću besmrtnog organizatora Sir George Grey-a udare temelje današnjoj sili Engleske. Naseljjenjem velikih kolonija Kanade, Južne Afrike, Australije i Nove Zelandije postavili su ti na početku prezreni muzevi temelje engleskoj svjetskoj moći, te su u pučanstvenom obziru učinili za domovinu ono, što je tek u današnjem ratu u potpunom svjetlu izašlo na javu. Ta ova kolonije tvore danas ljudski reservoir od okruglo 15 milijuna bijelaca, koji su u ovome ratu većom revnosti služili materij zemlji, nego domaće pučanstvo.

Taj prirast snage jest po Englesku bez dvojbe od odlučne važnosti. Računamo li, da 5 postotka kolonista — so je obzirom na veliki višak muskaraca u kolonijama sigurno malo — sudjeluje u ratu, to dolazimo do skupnog broja od 780.000 momaka, koje već spomenute velike kolonije (Kanada, Južna Afrika, Australija i Nova Zelandija) daju engleskoj vojsci.

(Nastavit će se.)

Kolonijalno naseljivanje i pučanstvena politika.

(Nastavak.)

Hijeti se riješiti takovih misli, značilo bi tje-rati nojevu politiku. To bi bilo bedasto i znak slabosti, a mi se možemo pouzdao nadati, da će snaga i dokazana sposobnost prilagodjivanja našega naroda svladati i ove poteškoće. One će biti tim lakše svladane, što se skrbnije mi na to pripravimo. K tome pripada uz rad za gospodarstveni protusavez svih država, koje se našoj strani bore i briga, da opeta osvojimo dostatnu količinu kolonija u gospodarstvene i pučanstvene svrhe. U pučanstvene svrhe rati toga, jer će stalno gospodarstvena budućnost za jedno pokoljenje učiniti dio našeg naroda tu u Europi nepotrebitivim. Dalje i rati toga, jer moramo računati sa povratkom velike množine razočaranih i zlostavljenih suplemenjaka iz tuđih zemalja, koji moraju isto biti opskrbljeni. Konačno, jer bi nerad u tom obziru ne samo oslabio našu pučanstvenu politiku, već bi dapače i prouzročio prirodnu prenapučenost. Kakvo bi to po nas oslabljenje bilo i kako bi to uplivalo na naš položaj prama Engleskoj i Rusiji, o tome nije potrebno da potanje govorim. Razu-

Milodari za „Družbu“. Preko narodne radničke organizacije, položio je omladinac Viktor Jurčić, sakupljenih u prijateljskom društvu K 20.—, koje darovao po K 5.—, Viktor Jurčić; po K 4.—, Jure Biljak; po K 3.—, Petar Poropat; po K 2.—, Martin Privrat, Rudolfo Košara, Grgo Radošević i Andjeo Lorenzin. — Predignoto iz Družbinih skrabica u kavani „Narodnog Doma“ K 22.—; dalje položio g. M. Cvitanović K 2.—; Skupa K 44.—; zadnji izkaz K 181.16; ukupno K 225.16.

Naprijed za Družbu!

Dopisi.

Iz Kavstavnine. Pišu nam iz Kavsta: U jednom od posljednjih brojeva cijenj. „Hrvatskog Lista“, kao i u zagrebačkim „Novinama“ donešena je vijest, kao da se u Kavstu ne može dobiti „Hrvatskog Lista“, već da mora svatko, koji bi želio kakav broj kupiti, potruditi se do trgovca gosp. Bože Bačića u Matuljama, koji prodaje dotični list. Istini za volju mora se priznati, da ta tvrdnja ne stoji, buduće ina gosp. Ljudevit Jelušić, trgovac u Kavstu, već više mjeseci po 10 listišaka „Hrvatskog Lista“ svaki dan na prodaju svojim mušterijama, kojim je na taj način pristudenjeno, da čine — uz sadašnju skupoću cipela — neugodnu oblatnu svakidašnju šetnju iz Kavsta u Matulje i natrag. Istina je doduše, da se „Hrvatski List“ možda i manje čita, nego li bi to jedan, težim žrtvama uzdržavani i dobro uređivani hrv. list u Istri zasluživao, ali tomu je uzrok, što su ljudi opterećeni sada kroz čitav dan težim poljodjeljskim poslom, tako, da im ne ostaje vremena za čitanje novina, nadalje što je velika većina obitnih čitalaca pod puškom i napokon, jer jedan raznašač novina u prilično rano doba dana donese preostalim još čitačima veći broj listišaka raznih, netom izaslih zagrebačkih novina, a ljudi kao ljudi čitaju najradije novine, što im najprije stignu, bez obzira na to, kakve su i gdje se iste tiskaju.

Razne vijesti.

Industrija hraniva za vrijeme vojna. U sjednici „Njemačkog ljekarničkog društva“, stono se je prije nekoliko dana obdržavala u Berlinu, podao je tajni vladin savjetnik, profesor dr. Thoms, upravitelj farmaceutičkog zavoda veoma zanimive podatke o postupanju nekih takozvanih izumioaca novih sredstava za živež i njih „poboljšavatelja“. Berlinski je farmaceutički zavod, kojemu stoji na čelu gore spomenuti profesor dr. Thoms, poduzeo za vrijeme ovoga rata pokuse na kojih 100.000 žitelja. Stoga kao da su njegovi rezultati prilično pouzdani. Kod 209 istraživanja mlijeka pokazalo se je, da je 25 njih bilo patvorenih (dakle 26:3 po sto); jedno je mlijeko bilo dapače omodeno ultramarinom. Isto tako ima silnog patvorenja i kod ostalih hraniva. No najgore kao da je kod masti i ulja, što uostalom može da iskuša svaki, koji kupuje te stvari od nepoznata trgovca.

Bakterije pjegavog tifusa. List „Vossische Zeitung“ javlja iz Stockholma: Prema jednoj vijesti središnjeg ureda Crvenog Križa, pošlo je ljekniku ruskog Crvenog Križa, profesoru Nedrigajlovu i ljecnici Murovoj za rukom, da pribave čiste kulture bakterija pjegavog tifusa. U Petrogradu i Kijevu primile su već nekoje zdravstvene oblasti nalog, da prave s novim serumom pokuse na životinjama.

Zadnje vijesti.

Rusi u Trapezuntu.

Petrograd, 19. (D. u.) Trapezunt je osvojen.

Trapezunt je grad na Crnomu moru. Broji 50 hiljada stanovnika, Armenaca, Grka, Perzijanaca, Turaka i t. d. Važna je trgovačka luka, kroz koju prolazi veći dio trgovine iz Armenije i unutrašnje Azije. Grad nije bio utvrđen.

Križa u engleskom kabinetu.

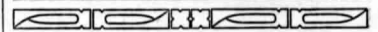
London, 19. (D. u.) Reuterov ured javlja: Iza nekoliko se je dana neodlučnost pojavila križa u engleskom ministarstvu radi pitanja vojničke dužnosti za oženjene muškarce. Sva je sada pozornost obraćena na Lord Georganesa, koji se je pokazao odlučnim kolovodjom sveopće vojničke dužnosti bez

razlike između oženjenih i neoženjenih. Podupirati će ga jake skupine unionista i liberalaca. Medjutim postoji u ministarstvu skupina, koja drži, da vojska može i bez uvedenja sveopće vojničke dužnosti dobiti dosta ljudi za sadašnje potrebe. U tome leži poteškoća čitavog pitanja. Nema ni govora, da bi bilo razlike mnijenja u tomu, ima li se rat voditi ili ne, jer su sve stranke sasvim složne, da se mora sve učiniti, da se pobjedu pospješi.

Poruke iz uprave.

Knjazara Novak — Pazin. U blagdanu će izići list redovito. — Pozdrav Vam!

„Hrvatski List“ može se kupiti već u 6 i pol sati ujutro u našoj prodavaonici Via Sissano broj 3 (Uprava „Il Gazzettino di Pola“), gdje se prodaje također Polaer „Tagblatt“.

SKLADIŠTE POKUĆVA

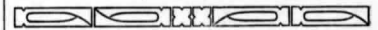
FILIP BARBALIĆ

ulica Sissano 2.

Kupuje uz visoke cijene

VUNU

bijelu i mješanu.

Trgovina muzikacija i glazbala

FAUSTO CELLA

PULA. Via Barbacani 5. PULA.

Veliki izbor glasovira prvovrsnih tvrtka.

gusala, mandolina, gitara, gramofona itd.

Prodaju se sva glazbala za

čitav tamburaški zbor

Trgovina preporuča najbolje crijevno i kovinsko žice za sva glazbala i najnovije gramofonske ploče.

B. BUDISAVLJEVIĆ.

Na ličkoj stepi.

— Velemožni gospodine, javljam se pokorno kao privremeni općinski blagajnik, — jedan prospje za drugim čvrstim glasom, ukočena od službene zbilje lica.

— Pa zar ste vi još uvijek privremeno namješteni? — pita podžupan, ponadižući obrve.

— Ja, bilte gehoarsamst; — preuzme riječ načelnik Maniša — polagali su propisani ispit, ali nijesu dobili „čajgnisa“. Nego i tako su oni ljudi pouzdani, a razumiju službu.

— A je li kotarska oblast raspisala ponovni natječaj za stalnu popunu službe?

— Sehr wohl, — odgovara načelnik — ali se ni jedan ispitanc nije javio; — pa domoće prostodušno u dušak: a i ko bi u ove naše grede, ta ne dadu se ni velika, dobro plaćena gospoda, van pod mora — u ovu nekad slavnu kolijevku junaka, nekomi će sirotan općinski činovnik, svagdje bolje plaćen, a možda i pažen, negoli u našem suroru griču.

Podžupan još jednom pogleda su trojicu pa će upitati: „A koliko vam je sve trojici godina?“

— Malone u vrh dvije stotine, vedro se javlja načelnik, a podžupan se lagano zatreskoti, pa otegne desni brk i vedrom će zbiljom: „Ljepo, lijepo, stari veterani! Hajdemo na posao! Gospodine bilježniče, dajte mi popis vaših uredovnih zapisnika, a pisar neka ih naslaže na klupicu do

mene.“ Tako i bude i naš ti se podžupan domala zadube, pa okrepi pa prevrći, a sve nešto bližeži; pokadšto se samo čuje koji „hm“ ili kratak koji upit i drugo ništa kroz puna, duga dva sata. — Sad dodju na red zapisnici i dnevnici blagajnikovi, a ove je pogotovo pomnjivo i svestrano pregledavao od devete jutrom po prilici do podneva, bez odauka. — Dotle sve kako tako; ali sad dodju na red ispravne. E ove ne ima, jer je kao nije trebalo; na onoj ne ima biljega, jer je biljega nestalo u selu; na trećoj, petoj i desetoj uz nepismena primaoca sputispan samo po jedan ili nijedan svjedok; na trinaestoj, sedamnaestoj, dvadesetoj ne ima doznačne zapork općinskoga načelnika, a trebalo bi je po propisu o blagajničkom poslovanju . . .

Znoj se Stanisa, sve mu se glava puši; izvija bijedan ovako i onako, a načelnik blaži podžupanov jar: „E, u kasi ulvano ne će faliti novaca, za moju glavu.“

— To ćemo istom vidjeti, — otklanja s nešto tmure na čelu podžupan bezazlunu samohvalu, i uzme onda redom svojih bilježaka zahtijevati objašnjenja, isticati mane i nedostatke, tumačiti zakone i naredbe, prigovarati neredu ili neuspjelu radu u ovoj i onoj stropi općinske uprave. — Tiho, mirno, s nekom blagom prelažnošću u Božju milost slušaju općinski činovnici dugo, dugo poučno razlaganje veleomožnog gospodina. No kad se ovomu svedu obrve ili nabolji čelo, ravno za njegovim crtama i njihovom se čelo nabire, i njihove se obrve nadižu, i njihovo lice mrkne.

U sobi regbi daha čuti nije; svečanom nekom zbiljom nabrekla lica i ovih mučenika, i općinskih pisara u drugoj sobi, i općinskih četnika u hodniku poredanih, a gotovih skokom, kud stariji okom samo segne.

Sad dodje red na novac u blagajni. Uzme podžupan prevrtati neke zadužnice — formom ne valjaju; ogledati kupone — ima neodrezenih, zaležalih; usporodijavati stanje kamata — dosta neukupljenih. No sad nasto druga. . . Blagovzvući inače i jasni bariton predstojnika županjske oblasti odjednom kao da se je srušio u deveti podzemni podrum: tako postade debelim, krupnim i gotovo kao da svaki mu treptaj poput bala bije u mrtvačko zvono. A kad poizdigne još i obrve, sa siroka čela, misli, munje slijevaju i ovo će sad na spržiti bijednu djecu ilove grude. Kad plane prikor ljudi, Danisi se sliježu koljena i kao da ga k zemlji povlače, a navoranim mu se čelom hladna rosa hvata, dok Staniši grčevito ruka pipka čas grio, čas donje puce na kaputu, ili džep na njem izvana, kao da traži moći, stare naučare. U ovoga su inače na pó otvorena, nepomična usta, a u bilježnika slijepilo se nepce, pa samo nešto gula i guta, što mu je kao u grlu zapelo, a svaki čas duboke uzdah silom zaubija. Jedino stari sjeđoglati načelnik Aniša, poput smjela barjaktara na pogledu dušmanskih sabalja, uzdignutu čela, mirmo grom za gromom sluša i tek nešto — regbi teže, ali pravilno diše . . .

(Nastavit će se.)